

VN/20585/2020

31.3.2021

Tips om hur man kan ordna röstningsarrangemang utomhus under kommunalvalet 2021

Under de valkliniker som justitieministeriet ordnade diskuterades röstning utomhus. Många kommuner har berett olika möjligheter för röstning utomhus, till exempel drive-in-röstning, tältröstning och containerröstning. Syftet med den här promemorian är att ge praktiska exempel om hur kommunerna kan ordna röstning utomhus. Utöver dessa exempel kan kommunerna ordna röstning utomhus också på andra sätt. Kommunerna överväger själva hur de ordnar utomhusröstningen.

Justitieministeriet och Institutet för hälsa och välfärd utfärdade den 10 februari 2021 en anvisning till de kommunala valmyndigheterna om hur man kan genomföra röstningsarrangemangen på ett hälsosäkert sätt. I anvisningen finns en beskrivning av olika möjligheter att rösta utomhus:

- Under förhandsröstningen kan hela röstningsstället vara utomhus hela tiden, en del av tiden eller så kan rösterna tas emot både inomhus och utomhus samtidigt.
- Under förhandsröstningen kan enskilda röster tas emot utomhus efter valförrättarnas egen bedömning. Man bör bland annat beakta att vid röstning på ett allmänt förhandsröstningsställe i Finland ska det vara åtminstone två valförrättare närvarande.
- I samband med hemmaröstning kan en röst tas emot på den röstandes gård eller till exempel på den gemensamma gården vid ett flervåningshus, om det inte äventyrar valhemligheten eller ordningen vid röstningen.

Postiosoite
Postadress
Justitieministeriet
PB 25
FI-00023 Statsrådet
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Södra Esplanaden 10
00130 Helsingfors
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

- På valdagen tas i enlighet med 76 § 2 mom. i vallagen enskilda röster emot utomhus från röstande som beordrats i karantän. Det finns inget som hindrar att hela röstningsstället är utomhus på valdagen, men det är inget krav.

Vid röstning utomhus tillämpas samma paragrafer i vallagen som på röstning inomhus (17, 48-49, 56-61 § vad gäller förhandsröstningen, 16, 67-70, 75-77 § vad gäller själva valdagen). Dessutom ska valanvisning 4 för förhandsröstningen och valanvisning 2 för röstningen på valdagen tillämpas precis som anvisningen om röstningsställen i brevet till kommunerna som justitieministeriet skickade den 1 oktober. Kom också ihåg kommunförbundets rekommendationer och synpunkter på valarrangemangen för kommunalvalet 2021 (på finska): <https://www.kuntavaalit.fi/kuntavaalit-ja-koronaturvallisuus>

Kommunerna svarar för kostnaderna för valarrangemangen vid kommunalval. Undantagsvis har ett tilläggsunderstöd på 1,3 miljoner euro beviljats till kommunerna för att kommunalvalet ska kunna genomföras på ett säkert sätt. En ersättning på 4,9 miljoner euro har föreslagits att riktas till kommunerna på grund av den förlängda förhandsröstningstiden.

Organisering av röstningsställen utomhus

Det går att ordna ett röstningsställe utomhus på många olika sätt. Man kan till exempel använda tak, tält, containrar eller kiosker. Valhemligheten och valfriheten ska bevaras i röstningsarrangemangen oavsett vilket arrangemang man väljer.

Utomhusröstning är en ny upplevelse för de som röstar. Kommunerna bör i sin informationsförmedling informera om hur utomhusröstningen organiserats och valförrättarna bör vara beredda att vägleda de röstande i större omfattning än tidigare.

Röstning i ett tält eller i en container påminner om röstning på mera traditionella röstningsställen. I tält och containrar kan man med hjälp av förlängningssladdar göra det möjligt att använda valdatasystemet (se VAT-anvisning nr 4c). Vägen till röstningsplatsen bör vara ordnad så att man undviker att de röstande går korsvis, dvs. man kommer in på ett ställe och går ut genom ett annat.

Valhemligheten kan bäst tryggas vid utomhusröstning genom att man använder röstningsbås. En annan lösning kan till exempel vara att väljare röstar ensamma i bilen med ett skrivunderlägg eller att man använder insynsskydd. Det torde också vara möjligt med en lösning där ett tillräckligt avstånd från andra människor utomhus i praktiken tryggar valhemligheten. Även om utomhusröstning inte

ordnas vid något röstningsställe kan ett röstningsbås i mån av möjlighet föras utanför röstningsstället för enskilda röster som tas emot utomhus.

Vid utomhusröstning bör funktionärerna skydda sig med munskydd och visir eftersom det bland väljarna kan finnas personer som är i karantän. Ytor och tillbehör som ofta vidrörs ska rengöras med minst 2–4 timmars mellanrum. Väljarna och valförrättarna ska iakttä god handhygien, även utomhus.

Vid utomhusröstning kan anteckningar om utövande av rösträtt göras elektroniskt i valdatasystemet precis som vid inomhusröstning.

Valförrättarna ska se till att det inte finns någon valreklam i röstningsställets omedelbara närhet. På ett röstningsställe utomhus är det lättare att se och höra valreklam. Vad som räknas som ett utomhusröstningsställets omedelbara närhet beror på omständigheterna på platsen och på valförrättarnas egen bedömning.

Anmärkningar gällande drive-in-röstning

Drive-in-röstning kan genomföras på så sätt att väljaren inte kliver ur bilen under röstningen. En förutsättning för detta är att den röstande sitter ensam i bilen. Om det sitter andra personer i bilen ska den röstande stiga ut ur bilen för att göra röstningsanteckningen så att valhemligheten bevaras, eller så måste de övriga som sitter i bilen stiga ut ur bilen under röstningen. Väljarens småbarn kan sitta kvar i bilen om det inte äventyrar valhemligheten eller ordningen vid röstningen.

Drive-in-röstning kräver mycket utrymme så att det finns plats för bilarna att stå i kö i god ordning. Bilarna kan vägledas med hjälp av till exempel avspärrningslinor, skyltar och personal som visar vägen.

Vid ett drive-in-röstningsställe kan man ordna en möjlighet att rösta också för dem som kommer till exempel till fots eller på cykel. Det här kräver att man ordnar en separat passage och ett röstningsbås eller ett insynsskydd där väljaren kan göra sin röstningsanteckning på ett sätt som bevarar valhemligheten.

Det ska finnas en sammanställning av kandidatlistorna och en kandidatbok tillgängliga också vid drive-in-förhandsröstningsställena. Vid behov kan man också anvisa väljarna att titta på webbsidan <https://tulospalvelu.vaalit.fi/indexr.html> för att hitta kandidatnumren.

Vid förhandsröstningen kan drive-in-röstningen till exempel gå till så här:

- Väljarna köar till röstningsstället i sina bilar.
- När det är väljarens tur kör denne till den första valförrättaren, som kontrollerar den röstandes identitet och ger röstsedeln och, om den röstande ber om det, ett skrivunderlägg, en sammanställning av kandidatlistorna och en kandidatbok till väljaren.
- Väljaren kör in på röstningsområdet, där det kan stå en sammanställning av kandidatlistorna framme. Väljaren kan rösta i bilen om denne sitter ensam där. Alternativt kan den röstande stiga ut ur bilen och fylla i röstsedeln utanför bilen på ett sätt som bevarar valhemligheten. På röstningsområdet kan det finnas en valförrättare som vägleder och övervakar att valhemligheten bevaras i alla situationer.
- Väljaren kör vidare till nästa funktionär, som kontrollerar väljarens identitet, stämplar valsedeln och gör en anteckning om röstningen i rösträttsregistret. I samband med att anteckningen görs ska följebrevet som valförrättaren printat ut fyllas i. Väljaren lämnar tillbaka skrivunderlägget och kandidatboken och sluter valkuvertet, som valsedeln ska ligga i, som valförrättaren har fuktat limytan på utan att stiga ut ur bilen. Efter röstningen lägger valförrättaren ytterkuvertet i lådan eller urnan.
- Det går att ha flera ställen där man fyller i följebrevet om man använder rösträttsregister på röstningsstället. Ifyllandet av följebrevet är det mest tidskrävande momentet under förhandsröstningen.
- Den röstande lämnar området via den rutt som anvisas.

Det är möjligt att sköta allting vid en lucka och med en funktionär vid drive-in-röstningsställena. Det här kan vara ett enklare sätt, men också långsammare. Då kan röstningen till exempel gå till så här:

- Valförrättaren kontrollerar väljarens identitet, ger valsedeln, samt vid behov ett skrivunderlägg och en sammanställning av kandidatlistorna eller en kandidatbok, till den röstande.
- Väljaren röstar i eller utanför bilen på ett sätt som bevarar valhemligheten. I det fallet behöver inte bilen flyttas.
- Samma valförrättare stämplar valsedeln och fyller i följebrevet med väljaren.

Röstning på valdagen och hur man röstar om man sitter i karantän

Vid röstningen på valdagen ska valnämnden i regel vara beslutsför när den tar emot rösterna. Det här kräver att det vid röstningstillfället finns åtminstone **tre** av valnämndens medlemmar/suppleanter närvarande, vare sig rösten ges inomhus eller utomhus. I de situationer som anges i 76 § 2 mom. i vallagen behövs ett valbiträde. Det rekommenderas att det finns fem medlemmar av valnämnden och åtminstone en suppleant hela tiden på röstningsstället på valdagen. Valnämnden kan emellertid inte delas upp permanent både utomhus och inomhus. Röstningen kan också avbrytas tillfälligt inomhus om en röst hämtas utifrån från en röstande som sitter i karantän, om det är lugnt på röstningsstället och pausen inte får kön att växa särskilt mycket.

Justitieministeriet och Institutet för hälsa och välfärd skickar en affisch till kommunerna med anvisningar om hur man ska gå till väga när personer som sitter i karantän röstar. Affischen har följande text: *STOP! Om du har symtom i luftvägarna eller är i frivillig karantän, rösta enligt röstningsställets anvisningar. Du kan berätta om din situation för valförrättaren. Om du är i karantän eller i isolering på läkarordination, kom inte in på röstningsstället. Kontakta kommunens valmyndighet och fråga om möjligheterna att rösta utomhus [telefonnummer].*

Valnämnden kan utöver telefonsamtal även överväga andra möjligheter för personer i karantän att anmäla sig, till exempel genom anmälan hos en funktionär vid dörren till röstningsstället eller genom att ringa på dörrklockan.

76 § 2 mom. i vallagen kan i mån av möjlighet tillämpas på röstande som har symtom i luftvägarna eller befinner sig i frivillig karantän. Däremot får personer som befinner sig i karantän eller i isolering på läkarordination under inga omständigheter komma in på röstningsstället, inte ens i entréhallen. De som satts i isolation ska egentligen inte lämna sin isolationsplats och de ska därför inte komma till röstningsstället.

76 § 2 mom. i vallagen ger valnämnden en omfattande rätt att bedöma hur röstning utanför ett röstningsbås ska genomföras. I anvisningen utfärdad av justitieministeriet och Institutet för hälsa och välfärd finns en beskrivning av ett exempel på hur man på valdagen kan ta emot en röst från en röstande i karantän. Valnämnden kan överväga olika arbetssätt utifrån hur livligt det är på röstningsstället, antalet medlemmar av valnämnden som kommer och vilka lokaler som finns till förfogande. Huvudsaken är att de som sitter i karantän kan utöva sin rösträtt utomhus på valdagen på ett sätt som bevarar valhemligheten.

Om väljaren inte kan lägga sin valseedel i valurnan på egen hand, utan det är ett valbiträde som gör det, är det viktigt att man kontrollerar personens rösträtt i vallängden och gör en

anteckning om röstningen innan valsedeln läggs i valurnan. Olika väljares valsedlar får inte blandas, så röster från röstande som sitter i karantän ska tas emot en och en. Det är bättre, om det är möjligt, om det går att kontrollera att personen hör till röstningsområdets vallängd innan personen röstar. Då kan en väljare som befinner sig i fel röstningsområde vägledas vidare. Det här kan göras till exempel genom att be den röstande ge sina personuppgifter redan när den väljaren ringer och meddelar att han eller hon behöver rösta utomhus.

Det är möjligt att valnämnden tar emot röster från personer i karantän bara en del av dagen för att det till exempel ska gå att ta matpauser. Det är emellertid viktigt att personer i karantän som kommer för att rösta också i slutet av dagen kan rösta. Man kan informera om eventuella tidsmässiga restriktioner till exempel genom den lokala infektionsläkaren så att informationen når särskilt dem som behöver den.

Man kan utifrån valnämndens bedömning rigga upp ett bord och ett insynsskydd eller ett valbås utomhus vid röstningsstället för att de som befinner sig i karantän ska kunna ge sin röst på det sätt som bäst bevarar valhemligheten.

Information och regionalt samarbete

Kommunerna bör gemensamt komma överens om till exempel organiseringen av drive-in-förhandsröstningsställen. Då kan de mänskliga och ekonomiska resurserna delas gemensamt och det gör det möjligt att ge de röstande olika alternativ regionalt. Röstningsställena ska registreras i valdatasystemet före den 8 april 2021 kl. 12.00. Även efter det är det möjligt att planera arrangemang för röstning utomhus på det röstningsställe som angetts i valdatasystemet.

Justitieministeriet bereder en nationell tjänst på webben för röstande. I tjänsten ska det enkelt gå att hitta det närmaste utomhusförhandsröstningsstället. Mer information om hur uppgifterna samlas in kommer senare.

Man kan och bör använda kreativa lösningar i valarrangemangen under coronatiden. Det går till exempel att använda könummer på röstningsstället. Då behöver de röstande inte vänta på sin tur genom att stå i kö.

Möjligheterna att rösta blir fler när förhandsröstningen pågår i två veckor och den nya tidpunkten ger dessutom bättre möjligheter att ordna röstning utomhus. Det är bra om detta uppmärksammas i informationsförmedlingen. En väljare kan ha möjlighet att rösta antingen i god tid på förhand eller på valdagen även om denna röstande har försatts i karantän en tid.